

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

по разработването на методиката по чл. 90, ал. 5 и на разпределението по чл. 90, ал. 6 от Закона за висшето образование

1. Настоящите методически указания съдържат минималните изисквания към методиката по чл. 90, ал. 5 и към механизмите за разпределение по чл. 90, ал. 6 от Закона за висшето образование (ЗВО). Настоящите методическите указания се прилагат от държавните висши училища.

2. Държавните висши училища разработват методика за определяне на приноса на отделните основни звена и филиали за осъществяване на обучението по всяко професионално направление. Методиката има за цел да транспонира финансирането по професионални направления във финансиране по структурни звена.

3. В методиката се включват факултетите, департаментите, колежаите и филиалите. В методиката се включват и институтите, ако в тях лица заемачи академична длъжност на основен трудов договор осъществяват учебна дейност. Обслужващите звена не се включват в методиката.

4. Основен компонент в методиката за определяне на приноса на основните звена и филиалите е *процентът на участие на преподавателите от съответното звено в изпълнението на учебния план по съответното професионално направление*. Висшето училище извежда процента на участие като извлича и калкулира от учебните планове на специалностите по всяко професионално направление броя на часовете, които се изпълняват от всяко основно звено и филиал. За целта висшето училище попълва следната таблица:

Таблица 1

	Структурно звено 1	Структурно звено 2	...	Структурно звено n	Общо
	брой часове	брой часове	брой часове	брой часове	брой часове
Професионално направление 1	a_{11}	a_{21}	a_{i1}	a_{n1}	$\sum(a_{11}..a_{n1})$
Професионално направление 2	a_{12}	a_{22}	a_{i2}	a_{n2}	$\sum(a_{12}..a_{n2})$
...	a_{1j}	a_{2j}	a_{ij}	a_{nj}	$\sum(a_{1j}..a_{nj})$
Професионално направление n	a_{1n}	a_{2n}	a_{in}	a_{nn}	$\sum(a_{1n}..a_{nn})$

5. Въз основа на броя на часовете по т. 4 се изчислява дела на всяко структурно звено в изпълнението на учебните планове в съответното дадено направление (j) като броят на часовете изпълнявани от преподаватели от всяко структурно звено (a_{ij}) се раздели на общия брой часове по професионалното направление $\sum(a_{11}..a_{n1})$. За целта висшето училище попълва следната таблица:

Таблица 2

	Структурно звено 1	Структурно звено 2	...	Структурно звено n
	Процент от общия брой часове по професионалното направление	Процент от общия брой часове по професионалното направление		Процент от общия брой часове по професионалното направление
Професионално направление 1	$a_{11}/\sum(a_{11}..a_{n1})$	$a_{21}/\sum(a_{11}..a_{n1})$	$a_{i1}/\sum(a_{11}..a_{n1})$	$a_{n1}/\sum(a_{11}..a_{n1})$
Професионално направление 2	$a_{12}/\sum(a_{12}..a_{n2})$	$a_{22}/\sum(a_{12}..a_{n2})$	$a_{i2}/\sum(a_{12}..a_{n2})$	$a_{n2}/\sum(a_{12}..a_{n2})$
...	$a_{1j}/\sum(a_{1j}..a_{nj})$	$a_{2j}/\sum(a_{1j}..a_{nj})$	$a_{ij}/\sum(a_{1j}..a_{nj})$	$a_{nj}/\sum(a_{1j}..a_{nj})$
Професионално направление n	$a_{1n}/\sum(a_{1n}..a_{nn})$	$a_{2n}/\sum(a_{1n}..a_{nn})$	$a_{in}/\sum(a_{1n}..a_{nn})$	$a_{nn}/\sum(a_{1n}..a_{nn})$

6. Таблица 2 извежда приноса на основните звена и филиалите за осъществяване на обучението по всяко професионално направление само на база процентът на участие на преподавателите от съответното звено в изпълнението на учебния план. Висшето училище може да включи в методиката и други (допълнителни) компоненти. То следва да прецени доколко допълнителното повишаване на точността на определяне на приноса в резултат на включването на други компоненти оправдава усложняването на методиката. Други компоненти могат да бъдат фактори, които водят до различия в приноса и/или разходите на структурните звена за изпълнение на учебния план, като: съотношение в средните заплати на звената, съотношение в средната часова ставка и други. В този случай получените проценти в таблица 2 се коригират с коефициенти отразяващи различията в разходите. *Допълнителните компоненти не са задължителни.*

7. Висшето училище определя очакваните постъпления от такси за обучение и от трансфер от държавния бюджет за издръжка на обучението по професионални направления като използва следната таблица:

Таблица 3:

	Трансфер от ДБ за издръжка на обучението				Такси за обучение			Общо
	Средно приравнен брой учащи	Коефициент по ПМС 162/2001 г.	Коефициент по ПМС 328/2015	Трансфер от ДБ за издръжка на обучението (лева)	Брой студенти, заплащащи такси	Средна такса	Очаквани приходи от такси за обучение	
	(1)	(2)	(3)	(4) = (1)x(2)x(3)x693	(5)	(6)	(7) = (5)x(6)	(8) = (4)+(6)
професионално направление 1								
професионално направление 2								
...								
професионално направление n								
Общо								

Забележка: В случаите, в които коефициентът по ПМС 162/2001 г. е различен за различните курсове за обучение (когато променения коефициент се въвежда поетапно), трансферът от държавния бюджет се определя по години (курсове) на обучение.

8. За утвърждаване на разпределението на получените приходи от такси за обучение и на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението между основните звена и филиалите (чл. 90, ал. 6 от Закона за висшето образование) висшето училище определя процент от средствата, постъпили за обучението на студенти и докторанти по всяко професионално направление, който ще се използват за финансиране на разходите за същото професионално направление. Този процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование е число по-голямо от 75. Конкретният процент за всяко професионално направление следва да определи въз основа на анализ, който трябва да отчете минималните разходи за обезпечаване на дейността на отделните структурни звена и филиали (в т. ч. и предимно разходите за възнаграждения и осигурителни плащания на заетите към съответното звено). Един такъв анализ предполага изчисленията да бъдат направени по обратен ред като първо се изведат базовите (минималните) бюджети на структурните звена и след това се определи конкретният процент за всяко професионално направление. В тази връзка препоръчваме висшето училище да изчисли „минимално необходими годишни бюджети“ на основните структурни звена, които да включват разходите за персонал (заплати, други възнаграждения и осигурителни плащания) и разходи за издръжка. Разходите за издръжка на отделно структурно звено включват тези разходи, които

могат да се отнесат само към това звено плюс пропорционална част от общите разходи за издръжка, разпределени пропорционално на средствата за персонал.

9. За транспониране на финансирането по професионалния направления във финансиране по структурни звена е необходимо да се използват данните (процентите) за приноса на отделните основни звена и филиали за осъществяване на обучението по всяко професионално направление. Ако в методиката не са включени допълнителни компоненти се използва процента на приноса изведен в Таблица 2.

За определянето на бюджетите на основните звена и филиалите висшето училище попълва следната таблица:

Таблица 4:

	Постъпления от такси и трансфер от ДБ (100%)	Процент съгласно т. 5/6	Постъпления от такси и трансфер от ДБ за разпределени е съгласно приноса	Структурно звено 1	Структурно звено 2	...	Структурно звено n	Общо
	(лв.)	(%)	(лв.)					
	(1)	(2)	(3) = (1)x(2)	(4) = (3) x процент на приноса	(5) = (3) x процент на приноса		(m) = (3) x процент на приноса	Сума от (4) до (m)
Професионално направление 1								
Професионално направление 2								
...								
Професионално направление n								
ОБЩО								

10. Ако в базовият вариант за всички професионални направления бъде определен процент (съгласно чл. 90, ал. 6 от ЗВО) в размер на 75 (в колона 2), то в ред „ОБЩО“ на таблицата ще бъдат получени минималните стойности на средствата за отделните звена, получени при разпределението съгласно методиката. След съпоставяне с „минималните годишни бюджети“ (по т. 8) висшето училище може да увеличи процента до обезпечаване на минималните разходи на отделните звена.

11. За разпределение на пълния размер на постъпленията от такси за обучение и трансфер от държавния бюджет в методиката следва да бъдат отчетени общите разходи и разходите на обслужващите звена, които са източник тези постъпления. В разпределението *не* се включват общите разходи и разходите на обслужващите звена, финансирани за сметка на други приходи и такси (като наеми, приходи от стопанска дейност, административни такси, приходи от студенти столове и общежития и др.) и за сметка на целеви средства от държавния бюджет, средства на ЕС и други донори или дарители.

12. Общите разходи включват разходите за администрация и управление на университета; данъци и такси, дължими от висшето училище, разходите за подобряване на материално-техническата база (без тези за сметка на целеви трансфер от държавния бюджет за капиталови разходи) и други разходи, които произтичат от основната дейност на висшето училище – обучението на студенти и докторанти, но не могат да се отнесат към конкретно основно звено и/или професионално направление. В общите разходи *не* включват разходите за допълнителни дейности, които са функционално и счетоводно обособени и за които висшето училище получава

целеве трансфер от държавния бюджет и/или са самостоятелен източник на приходи за висшето училище. Такива са средствата за научна дейност; стипендии, студентски столове и общежития и капиталовите разходи с източник целеви трансфер от държавния бюджет.

Висшето училище може да избере подход за разпределение на общите разходи между професионални направления или между структурни звена. Висшето училище следва също да реши дали да отчете общите разходи в рамките на определения процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование („не по-малко от 75 на сто“) или извън него. Ако висшето училище избере подход за разпределение на общите разходи между професионални направления и в рамките на минималния процент, то тогава Таблица 4 се допълва по следния начин:

Таблица 5:

	Постъпления от такси и трансфер от ДБ (100%)	Общи разходи	Постъпления без общи разходи	Процент съгласно т. 5/6	Постъпления от такси и трансфер от ДБ за разпределение съгласно приноса	Структурно звено 1	Структурно звено 2	...	Структурно звено n	Общо
	(лев.)			(%)	(лев.)					
	(1)	(2)	(3) = (1) - (2)	(4)	(5) = (3) x (4)	(6) = (5) x процент на приноса	(7) = (5) x процент на приноса		(m) = (5) x процент на приноса	Сума от (6) до (m)
Професионално направление 1										
Професионално направление 2										
...										
Професионално направление n										
ОБЩО										

Общите разходи се разпределят между професионални направления пропорционално на постъпленията от такси за обучение и трансфер от държавния бюджет за издръжка на обучението или пропорционално на броя на учащите (студенти и докторанти).

При избор на подход за разпределение между структурни звена и за сметка на (в рамките на) минималния процент чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование, сумите на отделните звена от ред „ОБЩО“ на Таблица 4 се редуцират с пропорционална част от общите разходи (т.е. от общите разходи се изваждат изведените „бюджети“ на структурните звена). Разпределението на общите разходи (определянето на пропорционалната част) се извършва пропорционално на разходите на звената (сумите в ред „ОБЩО“ на таблица 4).

При избор на подход за финансиране на общите разходи извън определения процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование, изведеното разпределение между структурни звена в Таблица 4 не се променя.

12. Разходите на обслужващи звена, които се финансират с източник постъпленията от такси за обучение и трансфер от държавния бюджет за издръжка на обучението, се разпределят между професионални направления съобразно приноса им за осъществяване на обучението в отделните специалности. Така например университетската библиотека, която се ползва от всички студенти и докторанти, има принос за осъществяване на обучението по всички професионални направления и нейните разходи следва да бъдат разпределени между професионалните

направления (пропорционално на постъпленията от такси за обучение и трансфер от държавния бюджет за издръжка на обучението или пропорционално на броя на учащите). Разходите за лабораторията, която обслужва обучението по едно единствено професионално направление се отнасят изцяло към това професионално направление.

Ако висшето училище избере подход за финансиране на разходите на обслужващите звена извън определения процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование, разпределението между структурни звена изведено в Таблица 4/Таблица 5 не се променя.

При условие, че висшето училище включи разходите на обслужващите звена в рамките на определения процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование, то Таблица 4 се допълва по следния начин:

Таблица 6:

	Постъпления от такси и трансфер от ДБ (100%)	Разходи на обслужващи звена	Постъпления без разходи на обслужващите звена	Процент съгласно т. 5/6	Постъпления от такси и трансфер от ДБ за разпределение съгласно приноса	Структурно звено 1	Структурно звено 2	...	Структурно звено n	Общо
	(лв.)			(%)	(лв.)					
	(1)	(2)	(3) = (1) - (2)	(4)	(5) = (3) x (4)	(6) = (5) x процент на приноса	(7) = (5) x процент на приноса		(m) = (5) x процент на приноса	Сума от (6) до (m)
Професионално направление 1										
Професионално направление 2										
...										
Професионално направление n										
ОБЩО										

По аналогичен начин се допълва и Таблица 5 в случай, че висшето училище е включило в рамките на определения процент съгласно чл. 90, ал. 4 от Закона за висшето образование и общите разходи.

13. Настоящите методически указания се издават на основание чл. 90, ал. 10 от Закона за висшето образование.